

אגף תכנים, תוכניות,
הכשרה והשתלמויות

על שלושה דברים העולם עומד... על העבודה...

(אבות א, ב)

מבוא

פעילות זו באה לדון בתפיסות הערכיות שבבסיס נושא העבודה: האם העבודה היא נטל או ערך, מה מאפיין חברה עובדת לעומת חברה שבה העבודה נתפסת כעול, כיצד תפיסות אלו משפיעות על החברה בישראל, ואיזו חברה ברצוננו לבנות ולטפח.

מטרות

- לברר עם המשתתפים מהי משמעותה של עבודה בעיניהם ומהו יחסם אליה.
- לשקול את היתרונות ואת החסרונות שבתפיסות השונות ביחס לעבודה מבחינה אישית וחברתית.

עזרים

- היגדים בנושא העבודה (נספח 1)
- נספח 2: מכתבו של א"ד גורדון

מהלך הפעילות

שלב א' – במליאה

המנחה יפתח בהצגת נושא העבודה כנושא הפעילות. המנחה יחלק לכל משתתף דף שבו היגדים בנושא העבודה (נספח 1) ויבקש מכל משתתף למיין את ההיגדים לשתי קבוצות ולבחור את קבוצת ההיגדים שאתה הוא מזדהה.

אגף תכנים, תוכניות,
הכשרה והשתלמויות

שלב ב' – אישי

כל משתתף יקרא את ההיגדים (נספח 1), ימייין את ההיגדים לשתי קבוצות עיקריות, ייתן כותרת לכל קבוצה ויחליט עם איזו קבוצת היגדים הוא מסכים.

הערה למנחה: שים לב שהיגדים 1, 4, 6, 8, 9 – מצדדים בעבודה כערך (מצווה, גורם ברכה, הצלה משעמום ומפשע, הזדמנות לאדם להכיר את עצמו ולממש את יכולותיו), והיגדים 2, 3, 5*, 7 – מתייחסים לעבודה כאל הרגל והכרח שאינו רצוי (* היגד 5 יכול להתפרש גם בצורה חיובית).

שלב ג' – קבוצתי

המשתתפים ישבו בקבוצות (4-5 משתתפים בקבוצה). כל קבוצה תקבל כרטיס משימה קבוצתית ואת נספח 2. חברי הקבוצה יבצעו את המשימה.

כרטיס משימה קבוצתית

- כל אחד מחברי הקבוצה יציג בתורו את קבוצת ההיגדים שעמה הוא מזדהה וינמק את בחירתו.
- הקבוצה תקרא יחד את מכתבו של אהרון דוד גורדון (נספח 2) ותענה על השאלה שבסופו.

אגף תכנים, תוכניות,
הכשרה והשתלמויות

שלב ד' – במליאה

שאלות לדיון

- האם לדעתכם העבודה היא נטל או ערך?
- "כל שאינו מלמד את בנו אומנות כאילו לימדו ליסטות" (היגד מס' 8), לפי היגד זה, האם חשוב לרכוש מקצוע?
- מהם היתרונות, המשמעותיות והערכים המתקיימים לדעתכם אצל האדם העובד?
- אילו תפיסות מהתפיסות המובעות ברשימת ההיגדים עשויות לחזק את החברה ואילו עלולות להחלישה?
- איזה סוג של חברה נוצר כשתפיסת העולם היא "העבודה היא חיינו, אך לא בשבילנו" (היגד מס' 3)?
- איזו תפיסה רווחת לדעתכם בחברה הישראלית?
- "לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין להיבטל ממנה" (אבות ב, כא) מה דעתכם על תפיסה זו? היכן הייתם ממקמים אותה על רצף הדעות?
- האם דבריו של גורדון מתאימים לימינו?
- אילו עבודות נעשות היום על ידינו ואילו על-ידי אחרים? מדוע?
- האם לדעתכם היום, בעידן ההיי טק, חשוב שיהודים יעבדו עבודת כפיים? איזה סוג של עבודה חשוב היום יותר לדעתכם?
- מרטין לותר קינג אמר: אם אדם נקרא להיות מנקה רחובות, הוא צריך לנקות רחובות בדיוק כמו שמיכלאנג'לו צייר או שבטהובן הלחין מוזיקה או ששייקספיר כתב שירה. הוא צריך לנקות רחובות טוב כל כך עד שכל צבא השמים והארץ יעצור ויאמר: "כאן חי מנקה רחובות נפלא, שביצע את עבודתו כהלכה". – מה דעתכם על אמירה זו? האם היא מתממשת בחברה שלנו?

אגף תכנים, תוכניות,
הכשרה והשתלמויות

נספח 1: היגדים בנושא העבודה

1. העבודה מחסלת את שלוש הרעות הגדולות: שעמום, פשיעה ועוני.
וולטיר (אתר האינטרנט "בין המירכאות")
2. אומרים שעבודה קשה מעולם לא הזיקה לאיש, אבל אני שואל: בשביל מה להסתכן?
וולטיר (אתר האינטרנט "בין המירכאות")
3. העבודה היא חיינו – אבל לא בשבילנו.
זאב רווח (מתוך הסרט: "המובטל בטיטו", בין המרכאות)
4. גדולה היא מלאכה, שכשם שנצטוו ישראל על השבת, כך נצטוו על המלאכה, שנאמר:
'ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך'.
אבות דרבי נתן, יא
5. אני ממשיך לעבוד מאותה סיבה שהתרנגולת ממשיכה להטיל ביצים.
הנרי לואיס מנקן (בין המירכאות)
6. אין נפשיותו של האדם מתגלה לו לעצמו מכל צדדיה ובכל עומקה אלא תוך עבודת חיים,
ולא מתוך חיטוט וניקור מוחי או דמיוני.
א"ד גורדון (בין המירכאות)
7. אילו הייתה העבודה תענוג, העשירים היו שומרים אותה לעצמם.
מרק טווין (ויקיציטוט)
8. כל שאינו מלמד את בנו אומנות, כאילו מלמדו ליסטות.
קידושין כט ע"א (ויקיציטוט)
9. אדם צריך לעמול ולעשות בשתי ידיו, והקב"ה שולח את ברכתו.
מדרש תנחומא לפרשת ויצא, יג.

אגף תכנים, תוכניות,
הכשרה והשתלמויות

נספח 2: מכתבו של א"ד גורדון

מכתב מארץ ישראל – מכתב ראשון

אהרן דוד גורדון (1904)

אגיד לך, ידידי, בגילוי לב, לפרקים אני מרגיש בושה בפני מולדתנו, ובייחוד גדולה הבושה מפני שלא רבים מרגישים אותה. בכל מקום עובדים אצלנו אחרים ולא אנחנו בעצמנו. כמעט כל מה שנעשה פה ונוצר – ידי אחרים עשוהו. ועכשיו? גם עכשיו העבודה היותר קשה הם עושים, ואנחנו, כלומר גם אלה שבאו עם כוחות חדשים ובשאיפה רעננה, כאילו נכונים למלא כל עבודה, ובלבד לעבוד על אדמת המולדת, על פי הרוב לעת עתה גם אננו עובדים... יותר אין צורך לומר, די מה שאמרנו: גם אננו עובדים... והלוואי שירבו גם עובדים שכאלה! והשאלה מבצבצת מאליה: במה נשיג אננו, כלומר העם העברי, זכות מוסרית לאומית על א"י התרבותית אם לא נעבוד בעצמנו? האומנם בכסף? אכן, ידידי, עלבון, בושה וכאב! אפשר שמי שהוא יאמר שאני מתלהב חינם, כי יעבוד לו מי שהוא עובד, ורק שתהיה ארץ ישראל מעובדת כראוי. אשרי מי שיכול להסתפק במועט. מי שיכול שלא להתלהב, אל 'להבין' בלי לנטות לקיצוניות, אלא לראות את הענין במצב ריאלי, אחרי שחכמת הכלכלה עומדת לימינו והיא מבארת לו את הכול. אך לפי דעתי מי שאינו מרגיש בושה, כשרואה שכל שעל אדמה שבא לידינו בכל כך צער מעובד בידי אחרים, אם אננו אינו יכולים להרגיש בזה, אז ודאי שעוד רחוקים אננו מתחייה לאומית אמיתית! אננו אשמו ואשמים כלפי מולדתנו, ועלינו למצוא כפרה בעבודה עצמית, אם אננו רוצים לחיות חיים לאומיים. רק בעבודה הצלחתנו.

שאלה

קראו את מכתבו של אהרון דוד גורדון שנכתב ב-1904.

- האם לדעתכם דבריו רלוונטיים לימינו? נמקו והדגמו.

כתיבה: ז"ר שלומית לנגבוים

עריכה: עמליה לואין

